

บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วม
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 2

The Leadership Roles of School Administrators Affecting
Participation Building in Schools Under the Jurisdiction of
Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2

^{1*}ชนาธร กาฬภักดี Chanatorn Kalapakdee

^{2**}พิชญภา ยืนยาว Pitchayapa Yuenyaw

^{3***}นภาพรณ ยอดสิน Napaporn Yodsin

^{1,2}คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

^{1,2}Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University

*First author, e-mail: chanatorkalapakdee@gmail.com

Corresponding, author e-mail: **pitchayapatom@gmail.com

***jeabplaynet@hotmail.com

Received July 7, 2025; Revised July 18, 2025; Accepted: December 16, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาและ 3) วิเคราะห์บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำนวน 277 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนกระจายตามอำเภอ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเรื่องบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 2 แบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 55 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุตัวแปรแบบ

ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย รู้ชุมชน รู้จักประมาณ รู้กาลเวลา รู้จักบุคคล รู้จุดหมาย รู้หลักการและรู้จักตน ตามลำดับ 2. ระดับการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารือ การมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ตามลำดับและ 3. บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย รู้จักประมาณ (X4) รู้ชุมชน (X6) รู้หลักการ (X1) รู้จุดหมาย (X2) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ($\hat{Y}_{tot}$) โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 83.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมการวิเคราะห์การถดถอย คือ $(\hat{Y}_{tot}) = 0.78 + 0.251 (X4) + 0.302 (X6) + 0.135 (X1) + 0.14 (X2)$

คำสำคัญ: การสร้างการมีส่วนร่วม; บทบาทภาวะผู้นำ; ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to: (1) examine the level of leadership roles of school administrators; (2) examine the level of participation building in schools; and (3) analyze the leadership roles of school administrators affecting participation building in schools. This research is survey research. The sample comprised 277 teachers from the school under the Jurisdiction of Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2. Derived by proportional stratified random sampling as distributed by district. The research instrument was a questionnaire on the leadership roles of school administrators affecting participation building in schools under the Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2 consisted of 55 items in total. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. The research results showed that: 1) The overall leadership roles of school administrators were at the highest level each aspect was also at the highest level, these aspects were knowing the community, knowing moderation, knowing timing, knowing people, knowing goals, knowing principles and knowing oneself, respectively. 2) The overall participation building in schools was at the highest level each aspect was also at the highest level, these aspects were participative consultation, participative listening and participative information sharing, respectively, and 3) The leadership roles of school administrators in the aspects of knowing moderation (X4), knowing the community (X6), knowing

principles (X1), and knowing goals (X2) were found to affect participation building in schools ($\hat{Y}_{tot}$), collectively predicting 83.50% of the variance at a significance level of .05. The regression equation is: ($\hat{Y}_{tot}$) = 0.78 + 0.251 (X₄) + 0.302 (X₆) + 0.135 (X₁) + 0.14 (X₂)

Keywords: Participation Building; Leadership Roles; School Administrator's Leadership

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้มีการปรับปรุงและเพิ่มเติม บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารจัดการ การพัฒนา คุณภาพการศึกษา และการกระจายอำนาจ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษาใน ยุคปัจจุบันในหมวด 4 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษา โดยเฉพาะใน มาตรา 39 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้เน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมี ประสิทธิภาพ และต้องมีความสามารถในการวางแผนและดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา นอกจากนี้ในมาตรา 41 ได้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรเอกชน และหน่วยงานอื่นๆ ในการร่วมกันบริหาร จัดการและพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพสูงสุด สำหรับ หมวด 6 ที่กล่าวถึงครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ในมาตรา 54 ซึ่งมีการแก้ไข เพิ่มเติมได้ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรครูให้มีความรู้ ความสามารถที่ทันสมัยและเหมาะสมกับการจัดการศึกษาในแต่ละระดับชั้น การพัฒนาครูและ บุคลากรทางการศึกษาให้มีความเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้ 1) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change leader) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงภายใน สถานศึกษา โดยต้องมีความสามารถในการนำพาสถานศึกษาให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษา และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม ต้องสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรมทาง การศึกษา การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา และการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน 2) การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (participative management) ส่งเสริมการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและประสิทธิภาพในการ บริหารงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำที่มีความสามารถในการ

ประสานความร่วมมือระหว่างบุคคลและหน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ทันสมัย เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ต้องสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู รวมถึงการประเมินผลการทำงานของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 4) การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม และความโปร่งใสในการบริหารจัดการ เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา 5) การประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ในการกำกับ ดูแล และประเมินผลการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) กล่าวโดยสรุป บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เน้นให้ผู้บริหารเป็นผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง พัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมในยุคปัจจุบันและอนาคตได้อย่างเหมาะสม

บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้นำเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้นำ ทิศทาง และสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเรียนรู้ ทั้งสำหรับครูและนักเรียน ดังที่คำกล่าวของถวิล อร์ญเวศ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า นักบริหารมืออาชีพต้องมีคุณลักษณะดังนี้ ต้องกล้าตัดสินใจ ต้องไวต่อข้อมูล ต้องเพิ่มพูนวิสัยทัศน์ ต้องซื่อสัตย์และสร้างสรรค์ผลงาน ต้องประสานสิบทิศ ต้องคิดสร้างสรรค์วิธีการทำงานใหม่ๆ ต้อง जुใจเพื่อนร่วมงาน ต้องทนทานต่อปัญหาและอุปสรรค ต้องรู้จักยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ และบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมนั้นจะเป็นบทบาทสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษานั้น จะนำพาให้สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จและคุณภาพของการศึกษา การที่ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การพัฒนาการเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา จะช่วยส่งเสริมความเป็นมืออาชีพของครู และสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีให้กับนักเรียน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ระบุในเอกสารแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ว่าการมีส่วนร่วมในสถานศึกษานั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน และองค์กรท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมุ่งหวังให้การศึกษา

สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน

การมีส่วนร่วมของครูในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เมื่อครูไม่สามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย หรือเมื่อมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันภายในทีมงานการสอน อาจทำให้เกิดบรรยากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานร่วมกันและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความไม่เห็นด้วยในแนวทางการสอนหรือการใช้สื่อการสอนอาจนำไปสู่ความไม่พอใจ ซึ่งสามารถทำให้ครูรู้สึกไม่มีความสุขในการทำงานหรือไม่เต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้ความขัดแย้งนี้ยังสามารถส่งผลกระทบต่อนักเรียนได้ เนื่องจากบรรยากาศการเรียนรู้ที่ไม่ดีอาจทำให้พวกเขาไม่รู้สึกสนใจหรือมีส่วนร่วมในการเรียน การจัดการความขัดแย้งในการแสดงความคิดเห็นของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี การส่งเสริมการสื่อสารที่เปิดกว้าง การฟังความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างเคารพ และการร่วมมือในการหาทางออกที่สร้างสรรค์จะช่วยให้ทั้งครูและนักเรียนมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการวางแผนและจัดการกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา สอดคล้องกับวรารักษ์ ห้วยหงษ์ทอง (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า การศึกษาหลายๆ ด้าน ยังไม่ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะการบริหารงานด้านวิชาการ มักจะมีปัญหาและมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา และการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นน้อยในการบริหารงาน ทั้งนี้อาจเป็นเหตุให้การประเมินคุณภาพทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 เมื่อเทียบกับระดับประเทศ พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการ สอบ (O-NET) ต่ำกว่าปีการศึกษา 2563 โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำที่สุด ได้แก่ภาษาอังกฤษ รองลงมา คือ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ภาษาไทย ศิลปะ และการทำงานอาชีพ ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระดับเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละระดับจังหวัดทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่ในการจัดการศึกษาและมีการมอบหมายงานให้ครูไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ จึงไม่สามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาอาจใช้อำนาจหน้าที่ตัดสินใจเองเป็นส่วนใหญ่ มากกว่าที่จะเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงานของสถานศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน โดยการส่งเสริมการสื่อสารที่เปิดกว้าง สนับสนุนการพัฒนา

วิชาชีพ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีบทบาทในการกระตุ้นและชี้้นำให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดความร่วมมือในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่สุนิสา สงัดศรี (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่าการบริหารงานของผู้บริหาร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีจำนวน 3 ด้าน ที่จะสามารถพยากรณ์ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 01 คือ ด้านเทคนิค ด้านความคิดรวบยอด และด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยด้านความมนุษยสัมพันธ์ 1) ผู้บริหารพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน การมีส่วนร่วมของบุคลากร มีการสร้างเครือข่ายและประสานงานความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 2) ผู้บริหารมีการสื่อสาร ติดต่อสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ 3) ผู้บริหารมีความเข้าใจในวัฒนธรรมขององค์กร รับฟังความคิดเห็น มีความเป็นกันเอง ให้คำปรึกษา ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ และมีแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทาง ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ให้สามารถบริหารงานด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยเฉพาะด้านงานบุคคล ให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และประสบความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของข้าราชการครู

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,094 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

ข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) อ้างถึงใน จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย (2559) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คนโดยกระจายตามที่ตั้งของอำเภอเป็นหลัก และในแต่ละอำเภอ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเรื่องบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 2 แบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 55 ข้อ เป็นข้อความบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 ข้อ และข้อความการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาจำนวน 15 ข้อ การหาคุณภาพและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม คือนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (reliability) ของข้อกระทงคำถาม โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของ Cronbach (1970) อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์ (2557) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.98 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เท่ากับ 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 ฉบับ ซึ่งได้แบบสอบถามคืนมา 277 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.19 นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน สรุปผลและเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการการวิเคราะห์ระดับบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับและลำดับบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

(n = 277)

ข้อ	บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	รู้หลักการ	4.72	0.50	มากที่สุด	5
2.	รู้จุดหมาย	4.72	0.50	มากที่สุด	5
3.	รู้จักตน	4.71	0.54	มากที่สุด	7
4.	รู้จักประมาณ	4.75	0.48	มากที่สุด	2
5.	รู้กาลเวลา	4.75	0.50	มากที่สุด	3

6.	รู้ชุมชน	4.76	0.46	มากที่สุด	1
7.	รู้จักบุคคล	4.75	0.53	มากที่สุด	4
รวม		4.74	0.48	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.48) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ประกอบด้วย รู้ชุมชนอยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.46) รองลงมาได้แก่ รู้จักประมาณ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.48) รู้กาลเวลา ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.50) รู้จักบุคคล ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.53) รู้จุดหมาย ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.50) รู้หลักการ ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.50) และรู้จักตน ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การวิเคราะห์ระดับการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับและลำดับการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

(n = 277)

ข้อ	การสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	การมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล	4.73	0.45	มากที่สุด	3
2.	การมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น	4.76	0.43	มากที่สุด	2
3.	การมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารือ	4.78	0.43	มากที่สุด	1
รวม		4.75	0.42	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า การสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.42) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารืออยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.43) รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.43) และการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การวิเคราะห์บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

(n = 277)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	4	41.04	10.26	345.02*	.00
Residual	272	8.08	0.03		
Total	276	49.13			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้า	B	Beta	SE _b	t	Sig
สมการ					
ค่าคงที่	0.78		0.10	7.25*	.00
รู้จักประมาณ (X ₄)	0.25	0.28	0.07	3.29*	.00
รู้ชุมชน (X ₆)	0.30	0.33	0.06	5.06*	.00
รู้หลักการ (X ₁)	0.13	0.16	0.05	2.28*	.02
รู้จุดหมาย (X ₂)	0.14	0.17	0.06	2.18*	.03

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

R = 0.914 R² = 0.835 SEE. = 0.172

จากตารางที่ 3 พบว่า บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย รู้จักประมาณ (X₄) รู้ชุมชน (X₆) รู้หลักการ (X₁) รู้จุดหมาย (X₂) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการถดถอย และสามารถอธิบายความผันแปรการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าประสิทธิภาพใน การทำนาย (R²) เท่ากับ 0.835 แสดงว่า รู้จักประมาณ รู้ชุมชน รู้หลักการ และรู้จุดหมาย ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาและสามารถทำนาย การสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 83.50 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{\text{tot}} = 0.78 + 0.251 (X_4) + 0.302 (X_6) + 0.135 (X_1) + 0.14 (X_2)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{\text{tot}} = 0.28 (Z_4) + 0.33 (Z_6) + 0.16 (Z_1) + 0.17 (Z_2)$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยการรู้ชุมชนอยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ รู้จักประมาณ รู้กาลเวลา รู้จักบุคคล รู้จุดหมาย รู้หลักการ และรู้จักตน ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ เนื่องจากภาวะผู้นำของผู้บริหารมีผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษา การพัฒนาครู นักเรียน และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรภายในโรงเรียน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่เหมาะสมสามารถขับเคลื่อนนโยบายทางการศึกษาให้เกิดผลจริง สร้างแรงจูงใจในการทำงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และนโยบายการศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงต้องปรับตัวให้เท่าทัน เพื่อรักษาความมั่นคงของระบบการเรียนรู้และสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืน การทำวิจัยในเรื่องนี้จะช่วยให้เข้าใจลักษณะภาวะผู้นำที่เหมาะสมในบริบทปัจจุบัน อุปสรรคที่ผู้บริหารเผชิญ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาและสนับสนุนภาวะผู้นำที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการอบรม พัฒนานโยบาย หรือเป็นแนวทางในการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้บริหารในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Senge ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้นำในฐานะผู้สร้างวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ว่า คนที่จะก้าวไปสู่ความเป็นเลิศได้นั้นจะต้องมี วิสัยทัศน์ส่วนตัว มีแรงมุ่งมั่นใฝ่ดี มีความมุ่งมั่นหมั่นฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ และมีความคิดวิเคราะห์สิ่งใดๆ ด้วยเหตุด้วยผล โดยได้กำหนดบทบาทผู้นำในการเป็นนักออกแบบ (designer) บทบาทในการเป็นผู้ให้บริการหรือผู้คอยช่วยเหลือ (steward) และบทบาทในการเป็นครูผู้สอน (teacher) (Senge, 1990 อ้างถึงใน เกศรา สิทธิแก้ว 2558) สอดคล้องกับถวิล อรัญเวศ ได้กล่าวไว้ว่า นักบริหารมืออาชีพควรมีคุณลักษณะ กล่าวคือตั้งใจ ใฝ่ต่อข้อมูล เพิ่มพูนวิสัยทัศน์ ซื่อสัตย์และสร้างสรรค์ผลงาน ประสานสัมพันธ์ คิดสร้างสรรค์วิธีการทำงานใหม่ๆ จูงใจเพื่อนร่วมงาน ทนทานต่อปัญหาและอุปสรรค รู้จักยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ และ บริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการมีส่วนร่วม เป็นบทบาทสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำพาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (ถวิล อรัญเวศ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทองใบ ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เรียงลำดับค่า มัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยดังนี้ ผู้ประเมิน รองลงมา คือ ผู้อำนวยการ รองลงมา คือ ผู้ส่งเสริมนับสนุน

และค่ามัธยฐานเลขคณิตต่ำสุด คือ ผู้ให้คำปรึกษา เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าอยู่ระหว่าง 0.47 - 0.53 ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า มีการกระจายข้อมูลน้อย หมายถึงผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน (กรรณิการ์ ทองใบ, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทนา เจริญสุข ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบครอบคลุมของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่าจากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานขององค์ประกอบภาวะผู้นำแบบครอบคลุมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นขององค์ประกอบตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบครอบคลุมของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยรวม มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระหว่าง 4.63 - 4.68 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นที่อยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.31 - 0.34 องค์ประกอบหลัก ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านรูปแบบและกลยุทธ์ในการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์ และด้านความฉลาดทางวัฒนธรรม ตามลำดับ (นันทนา เจริญสุข, 2563) จะเห็นได้ว่า บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญ เนื่องจากเป็นหัวใจสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งด้านบุคลากรและระบบการบริหารจัดการ ผู้นำที่มีความชัดเจนในบทบาทสามารถสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมความคิดริเริ่ม และพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การแสดงบทบาทที่เหมาะสมยังช่วยเพิ่มความมั่นใจในองค์กร สร้างความน่าเชื่อถือ และเป็นรากฐานในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างยั่งยืน

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารืออยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ บุคลากรทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู หรือเจ้าหน้าที่สนับสนุน ต่างมีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา การมีส่วนร่วมนี้ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ความรับผิดชอบ และความภาคภูมิใจในองค์กร นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งนำไปสู่การสร้างสามัคคี ความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ Dye ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเกี่ยวข้องในด้านจิตใจ และอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม ที่จะกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรคที่จะกระทำในสิ่งที่

บรรลุปเป้าหมายของกลุ่ม และแบ่งความรับผิดชอบ กันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม อันเป็นการกระทำโดยตัวปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มต่างๆ ได้มีการพยายามกดดันต่อชนชั้นนำ หรือกลุ่ม บุคคลเล็กๆ ที่สนใจในกิจกรรมสาธารณะ เช่นการเขียนจดหมายถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การมี ส่วนร่วมกันในองค์กร และการช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้สมัคร การวิงวอนกับสำนักงานราชการ การมี ส่วนร่วมในการเดินขบวน และการระดมพล (Dye, 1999 อ้างถึงใน อุบลวรรณ ภาวนันท์ และ ศรัณย์ กอสนาน, 2565) และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิบูลร นิลพิบูลย์ ได้ทำการวิจัยเรื่องการ บริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา จำแนกตาม รายด้าน พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่า มัชฌิมเลขคณิต มากไปหาน้อยดังนี้ ด้านความยึดมั่นผูกพัน รองลงมา คือ ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ด้านการไว้วางใจกัน และด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน อยู่ในระดับน้อย ที่สุด เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง ลักษณะเช่นนี้หมายความว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน (วิบูลร นิลพิบูลย์, 2563) จะเห็นได้ว่า การสร้างการมี ส่วนร่วมในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างหลากหลาย ทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การ สร้างความเข้าใจร่วม และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนการเรียนรู้ภายในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่การจัดการศึกษาเน้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การมีส่วนร่วมจึงเป็น กลไกสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังส่งเสริมการ เรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่าย ช่วยให้โรงเรียนสามารถรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย และพัฒนา นโยบายหรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของชุมชนได้อย่างแท้จริง ซึ่ง ท้ายที่สุดแล้ว จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และความเข้มแข็งของระบบการศึกษาโดยรวม

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 2 ปรากฏผลเรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ รู้จักประมาณ รู้ชุมชน รู้ หลักการ และรู้จุดหมาย เป็นตัวแปรที่ได้รับความนิยมเลือกเข้าสมการถดถอย และสามารถอธิบายความผัน แปรการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าประสิทธิภาพใน การทำนาย เท่ากับ 0.835 แสดงว่า รู้จักประมาณ รู้ชุมชน รู้หลักการ และรู้จุดหมาย ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมใน สถานศึกษา และสามารถทำนาย การสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 83.50 ทั้งนี้เป็น เพราะผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้อง รู้จักประมาณตน การมีความพอประมาณในความคิด การวางแผน

และการตัดสินใจ ไม่ใช่อำนาจหรือทรัพยากรเกินจำเป็น แต่เลือกใช้สิ่งที่มีอยู่อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและองค์กร ซึ่งสะท้อนถึงความรอบคอบและการมีวิจาร์ณญาณ นอกจากนี้ผู้บริหารยังต้อง รู้ชุมชน ที่สถานศึกษาตั้งอยู่ เข้าใจบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของพื้นที่ เพื่อสามารถเชื่อมโยงการจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง การรู้ชุมชนยังช่วยเสริมสร้างความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างการศึกษาอย่างยั่งยืน ในขณะเดียวกัน ผู้นำต้อง รู้หลักการ ของการบริหารจัดการศึกษา ทั้งในด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ และการประกันคุณภาพ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส การยึดหลักการที่ถูกต้องจะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบและนำพาองค์กรไปในทิศทางที่เหมาะสมและที่สำคัญที่สุด ผู้บริหารต้อง รู้จุดหมาย ของการศึกษา การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เป็นพลเมืองดี มีทักษะและคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ การมีเป้าหมายชัดเจนจะช่วยให้การวางแผนและการตัดสินใจของผู้บริหารมีทิศทาง ไม่หลงทาง และสามารถประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม เมื่อผู้นำสถานศึกษามีทั้งการรู้จักประมาณ รู้ชุมชน รู้หลักการ และรู้จุดหมาย จะสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างรอบด้าน มีประสิทธิภาพ และนำพาการศึกษาไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของกรณิการ์ทองใบ ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะคล้ายตามกัน เมื่อพิจารณาบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษารายด้าน กับการทำงานเป็นทีมของครูโดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ในลักษณะคล้ายตามกันทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ได้ดังนี้ ด้านผู้คาดการณ์ มีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ลำดับรองลงมา คือ ด้านผู้ให้คำปรึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ลำดับรองลงมาคือ ด้านผู้ประเมิน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ลำดับรองลงมาคือ ด้านผู้อำนวยการความสะอาด มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และมีความสัมพันธ์ต่ำที่สุดกับด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เมื่อพิจารณาบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษารายด้าน กับการทำงานเป็นทีมของครูในรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ในลักษณะคล้ายตามกันทุกคู่ โดยด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด 5 ลำดับแรก ดังนี้ ด้านผู้คาดการณ์ กับภาวะผู้นำที่เหมาะสม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ลำดับรองลงมา คือ ด้านผู้คาดการณ์ กับความร่วมมือและการใช้ความขัดแย้งในทางสร้างสรรค์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ลำดับรองลงมา คือ ด้านผู้อำนวยการความสะอาด กับภาวะผู้นำที่เหมาะสม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ลำดับรองลงมา คือ ด้านผู้ประเมิน

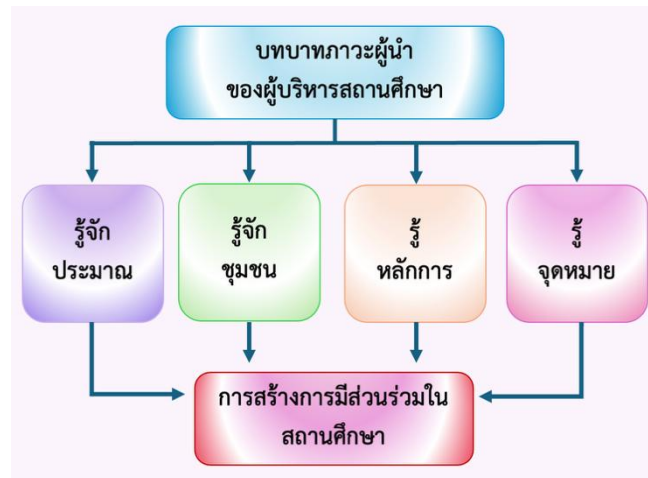

กับภาวะผู้นำที่เหมาะสม โดย มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ลำดับรองลงมา คือ ด้านผู้ให้คำปรึกษากับภาวะผู้นำที่เหมาะสม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุดเป็นลำดับสุดท้ายมีเท่ากัน 2 คู่ คือ ด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุน กับการทบทวนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและด้านผู้ส่งเสริมสนับสนุนกับการพัฒนาตนเอง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับปานกลาง (กรณีการ ท่องใบ, 2562)

ในงานวิจัยนี้ ผลการวิจัยพบว่า การรู้จักตน การรู้กาลเวลา และการรู้จักบุคคล ไม่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ทั้งนี้ การไม่รู้จักตนเองอาจทำให้ผู้บริหารไม่รู้จักจุดแข็งหรือจุดอ่อนของตัวเอง หรือไม่สามารถตัดสินใจหรือวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้บริหารจะไม่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมได้เสมอไป ถ้ามีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถสื่อสารเป้าหมายได้ดี การมีส่วนร่วมยังสามารถเกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่ง แม้จะขาดความเข้าใจในตัวเอง เช่นเดียวกับการไม่รู้กาลเวลา อาจทำให้ผู้บริหารไม่สามารถกำหนดเวลาและสถานการณ์ที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า การมีส่วนร่วมจะไม่เกิดขึ้น เพราะบางครั้งความกระตือรือร้นหรือสถานการณ์ฉุกเฉินสามารถกระตุ้นให้ทุกคนร่วมมือกันได้ แม้ในเวลาที่ไม่เหมาะสม และการไม่รู้จักบุคคล อาจทำให้ผู้บริหารไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือปรับวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่มีการร่วมมือเกิดขึ้นเลย ถ้าหากมีเป้าหมายที่ชัดเจนและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ แม้จะขาดการรู้จักบุคคลแต่ก็สามารถสร้างการมีส่วนร่วมได้ในบางสถานการณ์อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้กาลเวลา หรือไม่รู้จักบุคคลอาจไม่ได้ทำให้การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นในรูปแบบที่ดีที่สุด แต่การมีส่วนร่วมในสถานศึกษาก็ยังสามารถเกิดขึ้นได้หากมีการจัดการที่ดีและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายอย่างจริงจัง ดังนั้น บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการรู้จักตน การรู้กาลเวลา และการรู้จักบุคคล จึงไม่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยพบว่าบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย รู้จักประมาณ รู้ชุมชน รู้หลักการ และรู้จุดหมาย ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ผู้บริหารที่รู้จักประมาณจะสามารถวางแผนและใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม รู้ชุมชนช่วยให้เข้าใจบริบทท้องถิ่นและเชื่อมโยงความร่วมมือได้ดี รู้หลักการทำให้การบริหารมีทิศทางและเป็นระบบ และรู้จุดหมายช่วยให้การดำเนินงานมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกัน เมื่อผู้บริหารมีบทบาททั้ง 4 ด้านนี้ อย่างเหมาะสม จะสามารถส่งเสริมให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้เสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

บทสรุป

จากข้อค้นพบของผลการวิจัยเรื่องบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีศักยภาพในการนำพาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาก็อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ซึ่งสะท้อนถึงการเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนอย่างแท้จริง โดยบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ประกอบด้วย รู้จักประมาณ รู้ชุมชน รู้หลักการ และรู้จุดหมาย ล้วนส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถทำนายการมีส่วนร่วมได้ถึงร้อยละ 83.50 แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำที่เข้มแข็งมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักตน เพราะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นรากฐานของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้ควบคุมอารมณ์ ตัดสินใจด้วยเหตุผล และตระหนักถึงผลกระทบต่อผู้อื่นได้ดี ในบริบทสถานศึกษา การรู้จักตนทำให้ผู้บริหารประเมินบทบาทตนเองอย่างตรงไปตรงมา เปิดรับความคิดเห็น และพัฒนาความสัมพันธ์ในองค์กร ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่ยืดหยุ่น เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน และตอบรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล แสดงถึงความเข้าใจในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเน้นการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติจริง การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในด้านการเรียนการสอน หลักสูตร และการวางแผน ช่วยให้การบริหารรอบด้านและตอบสนองความต้องการของโรงเรียนได้แท้จริงการมีบรรยากาศที่เปิดกว้างและปลอดภัย ทำให้ครูกล้าแสดงความคิดเห็นโดยไม่กลัวการถูกตำหนิ ผู้บริหารควรรับฟังอย่างจริงจัง นำข้อมูลไปใช้ให้เกิดผล เช่น ปรับปรุงแนวทางหรือให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ เมื่อครูรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีคุณค่า จะเกิดแรงจูงใจภาคภูมิใจ และร่วมมือกับผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน

1.3 จากการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องรู้จักประมาณ เข้าใจขอบเขตและข้อจำกัดของตน ตัดสินใจอย่างมีสติ และหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่เกินพอดี ต้องรู้ชุมชน เข้าใจบริบท วัฒนธรรม และปัญหาของชุมชนสามารถทำงานร่วมกับผู้นำและสมาชิกในชุมชนได้ดี ต้องรู้หลักการบริหาร มีระบบ วางแผน แก้ไขปัญหา และตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต้องรู้จักดูหมาย กำหนดเป้าหมายชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู เพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษารูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545.

<https://www.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2545-ฉ.2/>

กรรณิการ์ ทองใบ. (2562). บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2559). วิถีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา. นครปฐม: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ถวิล อรัญเวศ. (2560). ผู้บริหารกับการครองตน ครองคน และครองงาน: สุดยอดนักบริหาร. นครราชสีมา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4.

นันทนา เจริญสุข. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบครอบคลุมของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์

- ศึกษาศาสตร์ปรัชญาคุณูปถัมภ์ สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วราภรณ์ ห้วยหงษ์ทอง. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- วิบูลย์ นิลพิบูลย์. (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนิสา สัจตศรี. (2565). ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุวิมล ติรณานันท์. (2557). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อุบลวรรณ ภาวนันท์ และศรัณย์ กอสนาน. (2565). บริบทการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตชุมชนเมืองและชุมชนชนบท. (กิจกรรมที่ 1). วารสาร สังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา, 4(4): 173-188.

